

Pohjois-Karjalan puheenjohtajuuskauden painopisteet 2023–2025

*Barentsin alueneuvostossa
ja aluekomiteassa*

NORTH KARELIA
Presidency
2023–2025

Kuva: Jarno Artika

Maakuntajohtajan tervehdys

Alueellisen Barents-yhteistyön 30-vuotista taivalta juhlistettiin alkuvuonna 2023 tilanteessa, jossa Venäjän Ukrainaan kohdistaman oikeudettoman ja tuomittavan hyökkäyssodan vuoksi kaikki yhteistyö Venäjän kanssa oli jäädytetty. Venäjä ilmoitti 18.9.2023 eroavansa Barentsin euroarktista neuvostosta. Barents-yhteistyötä päätettiin jatkaa Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden välillä, eri alojen työryhmissä ja kansallisella tasolla, joissa kaikissa nähtiin yhteistyön jatkaminen tarpeellisenä ja hyödyllisenä.

Nyt on sovittu, että Pohjois-Karjala toimii Barentsin alueneuvoston puheenjohtaja-maakuntana vuosina 2023–2025. Tavoitteenamme on luoda uudenlainen malli uudenaikaiseen tilanteeseen.

Venäjän hyökkäyssodalla on ollut moninaisia vaikutuksia Barents-alueen talouteen, liikenne- ja logistiikkayhteyksiin, energiasektoriin, ihmisten väliseen rajat ylittävään yhteistyöhön ja kulttuurivaihtoon. Muutosten vaikutukset jatkuvat myös lähivuosina. Tässä tilanteessa tarvitsemme yhteisen näemyksen siitä, missä maailmalla mennään ja mikä on osamme siinä. Vasta sitten voimme yhdessä ratkaista yhteisiä haasteita.

Tässä muutostilanteessa on ollut oivallinen mahdollisuus miettiä, mitkä ovat ne alueellisen yhteistyön teemat ja toimenpiteet, joilla voimme parhaiten tukea ja edistää pohjoisten alueiden vakaata ja kestävä

kehitystä. Haluankin kiittää Barentsin virkamieskomitean, alueneuvoston ja -komitean, työryhmien ja sidosryhmien edustajia arvokkaista ehdotuksistanne ja näkemyksistänne Pohjois-Karjalan puheenjohtajuuskauden 2023–2025 ohjelman valmistelussa.

Puheenjohtajuusohjelman laadinnassa on lisäksi huomioitu muun muassa EU:n arktisen politiikan tiedonannon 2021, Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian 2009 ja sen 2021 päivitetyn toimitasuunnitelman linjaukset. Lisäksi on hyödynnetty Barentsin alueellista yhteistyötä ohjaavan Barents-ohjelman 2019–2023 ja Barentsin nuoriso-ohjelman 2021–2024 linjauksia.

Puheenjohtajuuskauteemme neljä painopistettä ovat vihreä siirtymä, liikenne ja logistiikka, ihmisten välinen yhteistyö (kulttuuri, urheilu, terveys) ja taloudellinen yhteistyö. Kaiken toiminnan läpileikkaavia teemoja ovat nuoriso, saamelaiset sekä ympäristö ja ilmasto.

Tehdään yhdessä Barentsin pohjoisista alueista entistä parempi ja houkuttelevampi paikka asua, opiskella, työskennellä ja yrittää. Yhteistyön avulla rakennamme yhteistä tulevaisuutta!

Markus Hirvonen

Barentsin alueneuvoston puheenjohtaja
Pohjois-Karjalan maakuntajohtaja

Puheenjohtajuuskauden painopisteet

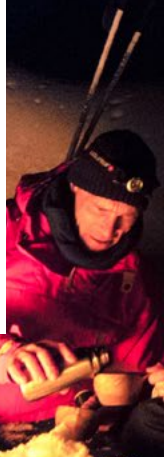
1 Barents-alueen vihreää siirtymää toteutetaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästi

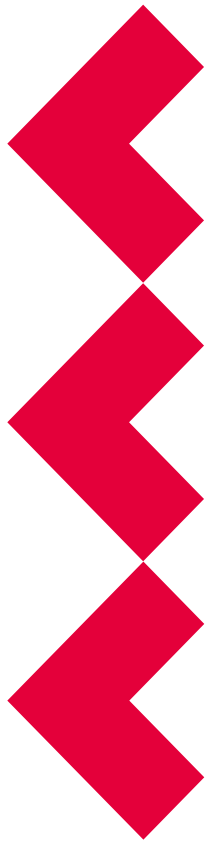
Venäjän hyökkäysota Ukrainaan vauhdittaa vihreää siirtymää myös pohjoisilla alueilla. Tavoitteena on fossiiliin polttoaineisiin perustuvien toimintojen asteittainen lopettaminen, luonnonvarojen kestävä käyttö ja luonnon monimuotoisuuden suojelu. Lisäksi halutaan varmistaa pohjoisten alueiden taloudellinen elinvoimaisuus ja investoida kehittyviin aloihin, kuten vihreä energia, vety, palvelualat ja kiertotalous.

Barentsin euroarktisen neuvoston Suomen puheenjohtajuuskaudella 2021–2023 valmistui vihreän siirtymän toimintaohjelma, jossa selvitettiin pohjoisen alueen vihreän siirtymän investointien pullonkauloja ja ehdotettiin konkreettisia toimenpiteitä niiden poistamiseksi. Ehdotetut ratkaisut vaativat toimenpiteitä niin valtio-, alue- kuin kuntatasolla sekä myös yritysten, oppilaitosten ja muiden organisaatioiden toimia. On tärkeää, että suunnitelluissa investoinneissa huomioidaan paikallisen väestön mielipiteet ja erityisesti saamelaisalueilla, jotta saamelaisten perinteisten elinkeinojen, elintapojen ja kulttuurin

harjoittamisen toimintaedellytykset eivät vaarannu. Lisäksi tulee huomioida pohjoisten alueiden ainutkertainen ja haavoittuva luonto.

Pohjois-Karjalan puheenjohtajakaudella alueiden, työryhmien ja toimijoiden välisessä yhteistyössä seurataan ja opitaan eri alueiden vihreän siirtymän toimista. Järjestetään tapahtumia ja toteutetaan toimia vihreän siirtymän ratkaisuista esimerkkeinä ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ja siihen liittyvät koulutuskysymykset, yhteinen pohjoisten alueiden markkinointi viihtyisänä ja turvallisena asuin-, opiskelu- ja työympäristönä, alueellinen maankäytön suunnittelu sekä sujuvat rajanylittävät liikenneyhteydet. Toisaalta toteutetaan toimia, joilla edistetään vihreän siirtymän toimintaohjelman sosioekologista ja kulttuurista kestävyyttä sekä luonnon monimuotoisuuden suojelua. Lisäksi tuetaan alueiden toimijoiden vihreän siirtymän hankkeiden toteutusta alueviranomaisten käytettävissä olevien rahoitusinstrumenttien kautta.

Kuva: VisitKarelia

Pohjois-Karjala

13

KUNTA,
JOISTA KAUPUNKEJA

5

JOENSUU

MAAKUNTAKESKUS

HELSINKI

LENTOAIKA 1 h

JUNALLA 4,5 h

ETÄISYYS 438 km

2 Nopeasti kehittyvä pohjoinen tarvitsee sujuvat liikenne- ja logistiikkayhteydet

Barentsin alueen pysyvänä haasteena on pitkät etäisyydet niin alueen sisällä kuin päämarkkinoihin nähden sekä kehittymättömät liikenneyhteydet erityisesti itä-länsisuunnassa. Pohjois-Karjalassa jopa kolmasosa väestöstä kokee huonojen liikenneyhteyksien haittaavan liikkumista ja samankaltainen tilanne lienee myös monilla muilla Barentsin alueilla.

Kirstynyt geopoliittinen tilanne synnyttää tarpeen analysoida ja suunnitella tavaroiden ja raaka-ainoiden kuljetuksia ja logistiikkaa ja valmistella uusia vaihtoehtoisia kuljetusreittejä myös poikkeusoloja varten. Huoltovarmuuden turvaaminen, ihmisten turvallinen ja vaivaton liikkuminen työ- ja vapaa-aikana sekä tarve vähentää liikenteen päästöjä tarvitsevat sujuvia rautatie-, maantie- ja lentoyhteyksiä sekä maiden sisällä että maiden välillä. Kansainvälinen saavutettavuus on tärkeää niin ulkomaankaupan kuin matkailun näkökulmasta.

On arvioitu, että ilmastonmuutoksen seurauksena matkailu pohjoiseen houkuttelee entistä enemmän turisteja ja sitä varten tarvitaan toimivia raideyhteyksiä. Kasvavaa matkailua ei voi rakentaa vain lentoliikenteen varaan. Ympäristötietoiset matkailijat suosivat päästötöntä raideliikennettä.

Haasteena on erityisesti Suomessa rautatie- ja tieverkon jo ennestään suuri korjausvelka, liikennejärjestelmän rahoituksen riittämättömyys sekä ilmastonmuutoksen voimistuvat vaikutukset tiestön kuntoon.

Tarve entistä sujuvammille liikenne-, tietoliikenne- ja logistiikkayhteyksille on kasvanut, sillä pohjoinen houkuttelee ennätyksellinen määrän investointeja. Lapin kauppakamarin

tilaaman selvityksen mukaan Pohjois-Suomen, Pohjois-Ruotsin ja Pohjois-Norjan maakuntien investointipotentiaali on kasvanut huomasti ja on jopa 187 mrd. euroa vuoteen 2035 mennessä. Tästä vihreän siirtymän investointeja on 128 mrd. euroa.

Rautatiet: Pohjois-Karjala haluaa edistää vihreän siirtymän toimintaohjelmassa ehdotettua tarvetta parantaa pohjoisten alueiden rautateiden kapasiteettia ja kattavuutta. Tämä on tärkeää paitsi teollisuuden kuljetusten myös matkailun näkökulmasta. Pohjois-Karjalan kannalta on erityisen tärkeää panostaa rautatiekäytävän Imatra–Joensuu–Kontiomäki (Kajaani)–Oulu–Tornio–Haaparanta–Narvik (Norja) suunnitteluun ja toteutukseen.

Tiestö: Teiden kunnolla ja liikenneyhteyksillä on suuri vaikutus alueiden elinvoimaisuuteen sekä asukkaiden arjen toimivuuteen. Pohjois-Karjala näkee tärkeänä parantaa teiden, ja myös alemman tieverkon, kuntoa. mukaan lukien rajanylittävät tiet. Tämä vaatii jatkuvaa yhteistä edunvalvontaa sekä kansallisten ja alueellisten liikenneviranomaisten välistä yhteistyötä.

Lentoyhteydet: Pohjois-Karjala haluaa yhdessä muiden alueiden ja niiden toimijoiden kanssa turvata jo olemassa olevien lentoyhteyksien jatkumisen. Samalla tulee selvittää myös uusien lentoyhteyksien tarvetta ja mahdollisuuksia esimerkiksi sähköisen lentämisen muodossa.

Konkreettisena työkaluna painopisteen tavoitteiden toteuttamiseksi on Interreg Aurora -hanke ”Uusi pohjoinen” (9/2023–8/2026), jossa laaditaan konkreettisia eri liikennemuotojen selvityksiä, analyyssejä ja suosituksia. Hankkeeseen osallistuvat kaikki Barentsin alueet.

3 Ihmisten välisessä yhteistyössä keskiössä on kulttuurivaihto ja nuoret

Ihmisten välinen yhteistyö on aina ollut keskeistä Barents-yhteistyössä. Pohjois-Karjalan puheenjohtajuuskaudella haluamme edistää erityisesti kulttuurivaihtoa, nuorison urheiluvaihtoa sekä nuorten henkistä ja fyysistä terveyttä.

Pohjois-Karjala näkee tärkeänä laajentaa kulttuurivaihtoa ja toimijoiden verkostoitumista ja liikkuvuutta. Tämän toteutumiseksi pohjoisten alueiden kulttuuritoimijoiden välistä koordinaatiota voidaan lisätä ja etsiä synergioita residenssitoimijoiden ja verkostojen kanssa. Kulttuurivaihtoon ja toimijoiden liikkuvuuteen on erityistä tarvetta nyt, kun koronan aiheuttama eristäytyneisyys on ohi ja Venäjän irtisanouduttua Barents-yhteistyöstä kulttuuriyhteistyö tiivistyy Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden välillä.

Nuorten urheiluvaihdon lisääminen nähdään tärkeänä tavoitteena kasvattaa alueiden nuorten välisiä kontakteja ja hyvinvointia. Tässä uranuurtavaa työtä on tehnyt kaikkien aiempien neljän Barents-maan yhteinen projekti ”Barents Sports”. Sen tehtävänä on

järjestää ja edistää 15–25-vuotiaille nuorille kansainvälistä urheiluvaihtoa, tukea heidän kasvuaan ja kehitystään sekä luoda mahdollisuuksia tutustua naapurimaiden nuoriin ja kulttuuriin. Toiminnan ydintä on vuorovuosin järjestettävät Barentsin kesä- ja talvikisat, jotka kokoavat yhteen jopa tuhat nuorta kisaamaan noin 30 eri lajissa. Pohjois-Karjala tukee tämän hienon tapahtumaperinteen jatkamisesta. Haluamme selvittää, voisiko Pohjois-Karjalakin liittyä mukaan Barents Urheilu ry:hyn, johon kuuluvat kaikki muut Barentsin alueet Pohjois-Karjalaa lukuun ottamatta.

Nuorten fyysisen terveyden rinnalla myös heidän henkisen terveytensä edistämiseen tulee panostaa nykyistä enemmän. Erityisesti tarvitaan toimia parantamaan nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuutta ja ehkäisemään sosiaalista syrjäytymistä ja syrjintää. Pohjois-Karjala haluaa olla tukemassa näihin kohdistuvia konkreettisia toimenpiteitä, joita suunnittelee Barentsin alueen 7. terveys- ja sosiaalialan yhteistyön puiteohjelman 2024–2027 pohjalta.

Kuva: Juha Kauppinen

Kuva: Jarno Artika

ARIROCK

ILU
SAARI
ROCK

Pohjois-Karjala

162 000

ASUKASTA

26 700

OPIKSELIJAA

Kuva: Jarno Artika

Kuva: Annika Sorjonen

Pohjois-Karjala

23 000

PINTA-ALA km²

89

METSÄÄ %

4 900

JÄRVEÄ

24 500

KESÄMÖKKIÄ

4 Pohjoisten alueiden taloudellinen yhteistyö syventyy

Barentsin alueiden ja siellä toimivien yritysten taloudellisen yhteistyön syventäminen ja vakiinnuttaminen osaksi Barents-yhteistyötä on tärkeä painopiste Pohjois-Karjalan puheenjohtajuuskautena.

Barents-ohjelman 2019–2023 SWOT-analyysin mukaan alueen talouden vahvuuksia ovat mm. rikkaat luonnonvarat ja uusiutuvan energian lähteet, korkealaatuinen tutkimus- ja koulutus, kestävä perusteellisuus sekä yhteinen sitoutuminen vähentää ilmastomuutoksien vaikutuksia. Vahvuuksia lisää vielä viime vuosien voimakas vihreän siirtymän investointien lisääntyminen vetyteknologiaan, hiilineutraalin teräksen tuotantoon, tuulivoimaan, akkuteollisuuteen ja kaivosteollisuuteen. Mahdollisuuksia lisää vielä kasvava kiinnostus arktista aluetta kohtaan.

Pohjoisten alueiden vihreän siirtymän toimintaohjelman (2023) mukaan vihreän siirtymän investointien ja liiketoiminnan

pullonkauloja ovat puute työvoimasta, sääntely-ympäristön ennakoimattomuus, kaavoitus- ja lupaprosessien hitaus ja monimutkaisuus sekä ristiriitaisuudet eri intressiryhmien välillä, mukaan lukien paikalliset asukkaat ja teollisuus.

Barentsin alueen yhteistyön, mukaan lukien taloudellinen yhteistyö, mahdollisuuksista, haasteista ja niiden ratkaisuehdotuksista on tehty hyviä ja kattavia selvityksiä. ***Nyt on aika ryhtyä toteuttamaan niiden suosituksia.*** Pohjoisilla alueilla on pitkä kokemus alueellisesta yhteistyöstä. ***Nyt nämä verkostot ja yhteistyörakenteet on aktivoitava entistä tuloksellisempaan yhteistyöhön.*** Esimerkiksi Barentsin alueiden kauppakamarit voivat olla keskeisessä roolissa alueiden välisen tavara- ja palvelukaupan lisäämisessä. Barentsin rakenteiden puitteissa sen toimijat voivat järjestää ***yhteisiä tapahtumia ja webinaareja***, joissa alueiden toimijat voivat keskustella ja sopia suoraan konkreettisista hankkeista.

Läpileikkaavat teemat

Puheenjohtajuuskauden kaiken toiminnan läpileikkaavia teemoja on kolme.

Nuoriso: Barentsin alueen arvokkain voimavara ovat nuoret, joilla on luontainen kiinnostus kehittää aluetta. On tärkeää tukea nuorten ”juurtumista” pohjoisille alueille – halua jäädä tai muuttaa takaisin alueelle. Nuorten osallistaminen ja heidän näkökulmiensa sisällyttäminen kaikkeen alueelliseen yhteistyöhön on elintärkeää Barentsin alueen kehitykselle ja kestäväyydelle. Erityisen tärkeää on tukea nuorten verkostoitumista, valmiuksien kehittämistä ja vaikutusmahdollisuuksia heille tärkeisiin asioihin yhteistyössä Barentsin alueellisen nuorisoneuvoston (BRYC) kanssa. Pohjois-Karjala haluaa olla tukemassa myös uuden Barentsin nuorisohjelman laatimista vuosille 2025–2028.

Saamelaiset: Suomen, Ruotsin ja Norjan saamelaiset ovat aktiivisia toimijoita, jotka elävöittävät monin tavoin Barentsin aluetta. Heidän saamelainen kulttuurinsa, saamen kielensä ja elinkeinonsa tuovat alueelle ainutlaatuisen leiman. Saamelaisyhteisö rikastuttaa koko alueen yhteiskunnallista, kulttuurista ja kielellistä maisemaa. Saamen kielten, saamelaisen kulttuurin ja elämäntavan sekä saamelaisten elinkeinojen elinvoimaisuuden vahvistaminen ja oikeuksien turvaaminen on kaikkien Barents-toimijoiden yhteinen tehtävä. Pohjois-Karjalassa näemme tärkeänä, että saamelaiset osallistuvat puheenjohtajakauden ohjelman suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Luonto ja ilmasto: Pohjoisen ainutlaatuinen ja haavoittuva luonto, ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen tulee huomioida kaikissa Barents-yhteistyön toiminna. Ilmastonmuutos on haaste alueille niin sosiaalisesta, taloudellisesta kuin ekologisesta näkökulmasta. Ilman hyvinvointia monimuotoista luontoa ja tehokkaita toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi meillä ei ole turvallista ja viihtyisää asuin- ja elinympäristöä eikä kestävää elinkeinotoimintaa. Erityisesti elinkeinot, joille on tyypillistä luonnonvarojen hyödyntäminen, tulevat kokemaan suoria vaikutuksia vuodenaikojen ja tyypillisten sääolosuhteiden muuttuessa. Tällaisia ovat esim. pohjoisille alueille tärkeät maatalous, metsätalous, poronhoito ja matkailu. Ilmastonmuutos on uhka myös saamelaiskulttuurin eloonjäämiselle. Vaikuttavien sopeutumistoimien toteuttamiseksi on tärkeä tunnistaa laajan Barentsin alueen erityispiirteet ja suunnata toimia oikea-aikaisesti ja oikeisiin kohteisiin.

Finnmark

Troms

Vadsø

Kirkenes

Tromsø

Nordland

Bodø

Norrbotten

Lapland

Rovaniemi

Luleå

Västerbotten

Oulu Region

Oulu

Kainuu

Umeå

Kajaani

North Karelia

Joensuu

Norway

Sweden

Finland

Barentsin alueen yhdeksän pohjoista aluetta Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa.

Puheenjohtajuuden muita tärkeitä aiheita

Yhteistyö muiden pohjoisten foorumeiden välillä: Barents-alueen muututtua ja Barents-yhteistyön uudistuessa on tärkeää koordinoida ja tehdä yhteistyötä muiden pohjoisten alueiden yhteistyöfoorumeiden kanssa. Näitä ovat mm. Pohjoisten harvaanasuttujen alueiden verkosto NSPA, Pohjoismaiden ministerineuvosto, Pohjoinen ulottuvuus ja Pohjoiskalotin neuvosto.

Barentsin työryhmien toiminnan evaluointi: Muuttuneessa tilanteessa työryhmien toiminnasta tulee tehdä arviointi. Edellinen arviointi tehtiin Västerbottenin alueneuvoston puheenjohtajakaudella 2019–2021. Koronavuosien jälkeen ja Venäjän irtauduttua Barents-yhteistyöstä on otollinen aika tarkastella kaikkien 12 sektorityöryhmän toimintaa ja aktiivisuutta ja tehdä tarvittavat muutokset työryhmärakenteeseen siten, että se tukee Barents-yhteistyön tavoitteita ja vaikuttavuutta.

Alueiden virkamies- ja poliittisen johdon osallistumisen aktivointi: Barents-yhteistyön rakenteiden ja toiminnan muutostarpeita suunniteltaessa on erittäin tärkeää, että alueiden virkamies- ja poliittinen johto osallistuu nykyistä aktiivisemmin Barentsin alueneuvoston toimintaan ja Barents-yhteistyön suuntaamiseen alueiden kannalta tärkeisiin asioihin. Pohjois-Karjala pyrkii aktivoimaan alueiden päättäjiä osallistumaan Barents-yhteistyön uudistamiseen ja sen vaikuttavuuden lisäämiseen.

Pohjois-Karjala

Yhteystiedot

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Siltakatu 2, 80100 Joensuu
puh. 013 337 4700
kirjaamo@pohjois-karjala.fi

Barentsin alueneuvoston puheenjohtaja

Markus Hirvonen
puh. 050 357 7739
markus.hirvonen@pohjois-karjala.fi

Barentsin aluekomitean puheenjohtaja

Timo Leinonen
puh. 050 463 1424
timo.leinonen@pohjois-karjala.fi

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto